

Bu sayfa Őu linkten yazdırılmıŐtır: [http://www.risaleonline.com/soru-cevap/akla-olcu-nedir]

[Sünnet-i Seniyye](#) [Kur'ân-ı Kerîm](#) [İnsanın Mahiyeti](#) [Muhtelif](#) [Dünyadaki İmtihan](#)

Soru

Akla ölçü nedir

Dini meseleler için akıl tek başıyla yeterli midir?

Cevap

Akıl, Allah'ın insanlara verdiği nimetlerin en büyüklerindedir. Çünkü insan birçok Şeyi akılla anlayıp farkına varıyor ve mana veriyor. Doğruyu-yanlıŐı, iyiyi-kötüyü, güzeli-çirkini akılla tartarak birbirinden ayırt edebiliyor. Hatta buna binaen Allah, aklı olanı sorumlu tutuyor. Aklı olmayan çocukları ve delileri sorumlu tutmuyor. Ayet sonlarında 'düşünmez misiniz?' gibi ifadelerle akla havaleler yapıyor. Fakat akıl tek başına yeterli olmayıp vahiyle birlikte olursa yani, akıl vahye tabi olursa insan doğru yolu bulabiliyor. Sadece aklı esas tutup vahyi dinlemediŐi zaman doğru yoldan uzaklaŐıyor. Bu noktada İmam-ı Gazali hazretleri, "göz için ışık ne ise akıl için de vahiy odur." diyerek vahiy nuru olmadan aklın hakikatları göremeyeceŐini ifade etmiştir.

İslam âleminde bazı kimseler, vahyi dinlemeyen batı felsefesinin etkisiyle aklı yeterli görüp her Şeyi akıl ölçüsüne göre tartmaya çalışıyorlar. Aklı Kur'an ve sünnet ölçüsüne göre çalıştırmak yerine "İslam akıl dinidir" diyerek Kur'anı ve sünneti akıl mihengine vuruyorlar. O zaman herkesin anlayıŐı ve akıl ölçüsü farklı olduŐu için herkese göre farklı bir din anlayıŐı ortaya çıkmaz mı? Evet, İslam akıl dinidir. Fakat akla ölçü nedir? Akla ölçü vahiydir. Kur'an ve sünnet ölçüsüdür. İslam, akıl, hikmet ve mantık üzerine tesis edilmiş ve selim olan akla uygundur. Bir ayette selim akla Şöyle işaret edilmiŐtir. "Ancak selim akılların sahipleridir ki, iyice düşünür (ve anlar.)" (Ra'd Suresi, 19)

Bir hadiste ise Şöyle işaret edilmiŐtir. "Akl(-ı selim) ile rızıklandırılan kimse, kurtuluŐa ermiŐtir." (Feyzü'l-Kadir)

Bediüzzaman hazretleri bu konuda şöyle diyor:“ Takarrur etmiş(kararlaştırılmış) usuldendir: akıl ve nakil tearuz ettikleri(birbirine zıt oldukları) vakitte, akıl asıl itibar ve nakil tevil olunur. Fakat o akıl, akıl olsa gerektir. (Muhakemat)”, “Ayetlerin sonunda zikredilen ‘Hiç düşünmüyorlar mı?’, ‘Düşünmezler mi?’, ‘Düşünmez misiniz?’ cümleleriyle İslamiyetin akıl, hikmet ve mantık üzerine müesses(tesis edilmiş) olduğuna işaret etmiştir ki, İslamiyeti herbir akl-ı selimin kabul etmesi, İslamiyetin şanındandır. (İşarat-ül-icaz)”

Eğer sadece akıl yeterli olsa idi, her şeyi hikmetle yapan Cenab-ı Hakk kitap ve peygamber göndermezdi. Demek, her şeyi en iyi bilen ve hikmetle yapan Cenab-ı Hakk, tek başıyla akıl yeterli olmadığı için akla ölçü olarak kitap ve peygamber göndermiştir.

İslamın akılla birlikte nakil denilen Kur’an ve sünnet ölçüsüyle anlaşılması gerektiğine latif bir misal hazreti Ali (r.a) efendimizin şu sözüdür. “İslam sadece akıl dini olsa idi bizler mestin üstünü değil altını mes ederdik.”

Zaman zaman dinde aklın almadığı şeyler olduğunu söyleyenler çıkmaktadır. Her şeyden önce bu sözü "aklın almadığı" değil, "aklın anlayamadığı şeyler" olarak düzeltmek gerekir. Buradaki ölçü aklın anlayamadığı şeyleri hemen reddetmek değildir. Cenabı Hakk’ın bize bildirdiklerini anlamaya çalışmak; anlayamadıklarımızı bilenlerden ve anlayanlardan sormak ve öğrenmektir. Hem akıl her şeyi anlayacak bir kabiliyette değildir. Çünkü insan yaratılışı gereği belli sınırları vardır. Sınırsız ve mutlak bir varlık değildir. Nasıl ki, insanın kulağı belli frekanstaki sesleri işitebiliyor; diğer sesleri işitemiyor ve belli şeyleri görebiliyor; diğerlerini göremiyor ise aklı da belli şeyleri anlayabilir. Mesela 50 tonluk bir kantara 60 tonluk bir tır çıksa o kantar çekmez. Bunun gibi insanın aklı da her şeyi kavrayamaz. Buna bir işaret olarak meşhur Ziya Paşa şöyle demiş: “ İdrak-i meali bu akla gerekmez. Zira bu kadar sıkleti bu terazi çekmez.” Zaten Cenabı Hak, insana aklının anlayamayacağı şeyleri yükleyip mükellef tutmuyor.